

Vajon miért nem érdekel?

Az egyetemek és kollégiumok hirdetőtábláin, a fák, falakon, kapukon mindenütt, ahol csak a legkisebb esélye is megvan annak, hogy az egyetemista megfordul, egyik plakát a másikat éri.

E szerény és egyszerű, de ugyanakkor lényegretörő plakátcskák meglehetősen gazdag programokra invitálnak: jazz és rock bandák koncertjeire, jeles színművészek, humoristák, pantomimesek előadójátékjaira, esti és éjszakai filmvetítésekre, irodalmi estekre, kiállításokra, animációs filmekre, karate és body building bemutatásra, rock színházba, szociológiára és szociológiára, rendezőkre, írókkal, költőkkel, politikusokkal, képzőművészekkel, sportolókkal való beszélgetésre és a jó ég tudja még mi mindenre. No, és persze városunk központjában álló — méreteiben és szíveiben szerénynek éppen nem mondható, három reklámtábla — mit is hirdethetne mást, mint jó magyarsággal a következőket: Night disco show. Csak azt nem értem, miért török magukat az illetékesek, hogy napjaink disco-őrületét még tovább népszerűsítsék. A disconak nem kell reklám: hiszen „Kerül, amibe kerül! — Allunk egy-két órát az éppen ügyeletes disco klub bejárata előtt? Nem számít. Ott kell lenni. Disco nélkül nem hétvége, a hétvége...”

Ez eddig rendjén is van, mert ha már nem veszünk részt az Edzett ifjúságért mozgalomban, hétköznapi, akkor legalább hétvégén áldozzunk a sport szent oltárán azzal, hogy úgy teszünk, mintha mozognánk.

De mit csinál a hallgatók többsége a hét többi napjának estéin, amikor szintén nyitva vannak a klubok, s az említett szerény kivétel plakátok által beígért programokkal várják az állítólag minden iránt érdeklődő fiatalságot. Tanulnának talán minden este? Ez nem jellemző



egyetemista körtünet szorgalmi időszakban...

Hát akkor vajon miért csak néhányan jönnek a Tamási Áron klub rendezvényeire, miért csak 15-20 ember kíváncsi a legfrissebb filmekre a SZOTE premier mozijában, miért fullad kudarcba lassan az érdeklődés hiánya miatt egy néprajzi sorozat, miért csak a haverok nézik meg az amatőr csoportok előadásait, és miért látom a klubok különböző programjait ugyanazokat az arcokat, csupán egy szűk réteget a több ezres hallgatói létsámból? És ez a jellemző — csupán egy szűk réteg az (mind három intézményben) — akiket sok minden érdekel, akik valóban fogékonyak és nyitottak. De ők vannak kevesebben.

Félreértés ne essék. Nem akarom ráerőszakolni a „kultúrát” egyetlen egyetemistára sem, a szakbarbárságtól megmentő kisangyal szerepében sem kívánok tetszelegni. Pusztán egyetlen dolgot szeretnék felhívni a figyelmét a „hiányzó” századnak: később az egyetemről kikerülve nem biztos, hogy többségüknek lesz lehetősége és ideje ezekre a dolgokra, amiket itt és most még tálcán kínálnak számukra.

Tudom boncolgathatnám, hogy a klubok tulajdonképpen már régen nem klubok a szó eredeti jelentésében, teljesen ráálltak a műsorszolgáltatásra és elvesztették klubjellegüket, s talán ezért is idegenkednek tőle többen: valamilyen azt, hogy sem a SZOTE, sem a TA klub messze nem optimális körülmények között működik. Ez azonban — bármennyire is a mérleg másik oldala — nem menti fel azokat, akik a 4-5 év alatt nem vesznek tudomást intézményük művelődési lehetőségeiről!

—ai

„Leszünk a Holnap szabad embere”

éneklik Jancsó Miklós és Hernádi Gyula új filmjében. A megnevezés egyes száma pontos: egyetlen filmet láthatunk, még akkor is, ha részeit külön-külön tekinthetjük meg. A Magyar Rapszódia és az Allegro Barbaro egyetlen egység két, önállóan is élvezhető eleme. Am a részletek mélyebb kapcsolódásait kötik össze: ennek jelzése többek között az írásunk címében idézett dal mindkét filmben visszatérő sora. A magyar történelem sajátos alakulása és az egyéni történet sajátos sorsa e konklúzióhoz érkezett el: a trilógia első része végén történeti valóságában, második részének befejezésében pedig lehetségesességében, virtualitásában. Szintetizáló, egységbe foglaló műről kell írunk. A filmtrilógia által átfogott történeti kor sorskonfliktusait a szerzőpáros végig gondolta már korábbi műveiben: a Horthy-érát az Egi bárányban, a felszabadulás utáni időszakot a Fényes szelekben, a fordulat előjátékát a Csillagosok, katonákban stb.

Hernádi és Jancsó régóta a szakma mesterei: a szintézis igénye náluk természetes. A vállalkozás azonban grandiózus és — valljuk be — látszatra ijesztő. Átfogni a magyar sors alakulását a múlt század végétől a koalíciós időkig! (Ahogy a halvány vagy épp direkt utalásokból a néző kikövetkeztetheti.) A film értéséhez azonban a történeti ismeret nem elengedhetetlen (ezt sugallja a trilógia nemzetközi sikere). Jancsó itt is filozófiát beszél a költészet leple be bűjtatva, a megkapó képsorok mögött történetbölcsület húzódik. Am épp azért, mert e bölcsélet egyben „művészet” is, itt csak egyetlen, de lehetséges nézőpontot fejthetünk ki. A történet drámája — akárcsak az antik dráma — párbeszéde az elbukó-megtisztuló hősek és a történelemnek. Ki-ki másként éli át ugyanazt. Ki a Kar névtelen tagjaként, ki Szereplőként (példá az utóbbira: az öreg Baksa,

a Zsadányi-fivérek stb.). Am a Szereplő sem érvényesítheti akaratát abszolút módon a történelemben, a Kar névtelen szereplőin: személyes indulatai megszűnnek, mikor megőrződve bukkannak fel a történet színpadán. (Ezért nehéz a színészek — főképp Cserhalmi György, Madaras József, Tarján Györgyi — dolga: személyek és modellek egyszerre, szerepükben szerepet kell játszaniok; ez régi Jancsó-követelmény.) A mű főhőse azonban Ananké, a görög sorsisten: mi alakítjuk őt, de ő is alakít minket.

Igy Jancsó számára a történelem nem más, mint Kell és Lehet vitája: a történelmi szükségszerűség és a lehetséges párbeszéde, ahol az utóbbi úgy küzd, verzik, hogy a Kell parancsába átszivárog pirosa, és — végső soron — legyőzi azt. Am e dialógus nem alakul vakon: igazítja, determinálja a Múlt. A címben idézett dal tanúsága szerint ezer év, a film történetében az agrárszocialista Baksa brutális meggyilkolása. A gyilkosság ténye elvezet minket a film alapkérdéséhez. A két világháború közötti időszak a Hatalom metamorfózisának égisze alatt zajlik. Amikor a paraszt Baksa út, ellenfele (Zsadányi István, Cserhalmi György kitűnő alakítása) mint a hatalom birtokosa a vereség tehetetlenségében üvölt, megmutatva önmaga letehetetlenségét. A Magyar rapszódia végén parasztok és volt arisztokraták (Cserhalmi és Madaras) szinte agyonütik egymást: az újrakezdést kettős vereségnek kell megelőznie. (Közben olyan képekkel láthatunk, melyek Fellini vizionárius-realista művészetének erejével vetekednek: a fehérterror tobzódásában a Hatalom önmaga ellen fordul, mert mindent — önmagát is beleértve! — uralni akar: a terror bábjai játékos ritmusban önmagukat végzik ki, hogy erejük tényleges határait kiismerjék és birtokolják.)

Mennyire torzítja el a szemé-

lyiséget a Hatalom? A Horthy-korszakban a három testvér három különböző utat jár be. Közzük egyetlen, aki a társadalom egészét próbálja átlátni, aki a nép felé fordul. De milyen küzdelemben? A Magyar rapszódia befejezése felszabadító: a Kar előtt 12 Hős lépdél felénk, az egyik kezében kenyér. A társadalmi megváltás ára a személyes — sugallja a kép. Az Allegro Barbaróban csak a lehetséges szintéig jutunk el idáig egy-egy pillanatra. A történelem alanyaira, az emberekre itt más fények vetülnek. Ananké itt a lélek tárnáiba húzódik: nem a közös érzés, hanem a tömegekért való elszakadás a lényegesebb (gondoljunk az egyenlőség előrejelző-óhajító parasztközösségre). Hiszen a kor kemény, Barbarusok földje, csendőrké, a két világéges között. A Magyar rapszódiaiban a történelem teremtetten reális szituáció látomása volt a fontos, az Allegro Barbaróban a történelmi individuum (látomásos) helykeresése a számára adott lehetőségekben. A trilógia második részében ezért megnövekedett a „talán” szerepe. Például az osztályával meg hasonlított képviselő (Zsadányi István) „életársát” ezért végzik ki kétféle módon: férjével, német motorbiciklik harsogása közepette, s önmaga választása útján, kommunista fogolytársai.

A film szerkezete nem ciklikus: nem irányítja rendjét időbeliség, tematika, Jancsó — korábbi filmjeivel ellentétben — látszatra a leggyorsabb eszközzel dolgozik: képei azonnal érthetők, verbalizálhatók, „lefordíthatók”. Am a látszatnak ne higgyünk: míg korábbi eszközeit beemelte új művébe, a trilógia jelentését más megoldásra bízta. S a nézőre: nekünk kell megkísérelnünk gondolati úton hidat verni az egyes részek között, megteremtteni a kapcsolatot az újszerűen szerveződő szintézis részeiben! Rendet teremteni, akár a tudat a történelemben, SZIGETI CSABA

ELSŐ VIZSGÁIM

Emlékfoszlányok, azaz nem kell mindent elhinni

Egy kis törpe peckesen bevonul. Vizsgáznai. Anatómiából. Első vizsgája. Azért törpe. Csak még nem tudja. Úgy vágja be az ajtót, hogy a tanársegédnek kibomlik a nyakkendője. A tanársegéd idegesen odakap, de már késő. A kis törpe még mindig nem tudja, hova érkezett. Magabiztos, de azért próbál nyugtalan képet vágni, mert tudja, mi az illem. De csak azt éri el vele, hogy hoznak neki egy pohár vizet és valaki egy lepedővel legezgeti. Azt hiszik, rosszul van. Végre a tanársegéd kérdésre bírja magát. Az úgynevezett koponya rejtélyes alagútjairól érdeklődik. A kis törpe nem emlékszik semmire, csupán azt tudja, hogy az alagútjánál van a nulla kilométerkö. Érzé, ezért a választ nem kap Krompecher-díjat. A kis törpe gyakran néz tévét, így tudja, hogy nem tudás esetén mi a teendő. Vizszakérdez! Hátha a tanársegéd sem tudja. És akkor az éppen olyan mintha ő tudta volna a választ — a szabályok értelmében. Kis törpe kezd belejónni a játékba. Mosolyog. A tanársegédien jeges remény. Már csupa der a szemöldöke. Kis törpét átengedi.

Később fizikából kellett gyakorlati szigorlatot. Vagy szigorlati gyakorlatot. Nem emlékszem. A baj, hogy akkor sem emlékeztem. Kaptam egy szappanosdobozt, tele volt árammal. A teteje világított, az alja szírnázott, és negyedóránként elmondta az időjárást. Ezen kellett valami kapcsolást előidézni, úgy, hogy mindenki életben maradjon háromméteres körzetben belül. Ez persze bonyolult feladat. Végül összekötöttem három ilyen szappanosdobozt, és bedugtam a konnektorba. Ekkor kidőlt a fal, de senki sem sérült meg.

A kémia is vidám volt. Megírni a tesztet. Önfeléd tippelések. Az acetont a múlt héten idegenben nyert a pirósszőlősav ellen. most otthon játszik a rézszulfáttal — akkor az egyes. Meg olvastam, hogy: a vasoxid bűdös a vákuumban minden második nap. tehát öt perc múlva fél három. Állítás nem igaz. a másik állítás sem igaz. összefüggés van, akkor ez a Q variáció.

Aztán ismerkedés az orosz nyelvvel. Próbálok ragoztatni Gyévocska, gyévocsám, gyévocs-

kád, a maga gyévocska! Szakszöveg. Ivan Kezen bír van. Ivan hét rétegből áll. De a modern orvostudomány meggyógyítja Ivánt. Ezek után a szigorlaton elmondtam, hogy sikerült lefordítanom, miszerint a kilenc hasnyálmirigy lépésben halad a vakbél felé, ahol beleszájadzik a kötőszövetes májsugorodás, a gyomornak és a puha kollagén-tól felszabadulván alóla, neki, bele. Erre műfordítás ellenére is átengedtek.

Jó volt élettanból is. A gyakorlati szigorlat. Azt a feladatot kaptam, hogy vágjak egy békát a falhoz, és nézzem meg, él-e? Ha él, akkor mártsam lógó végtagomat sósavba, és figyeljem a békát. Ha nem történik semmi, akkor jó. Nem történt semmi, csak elváltunk csendben...

Végül a szigorlat anatómiából. A kis törpe már tudja, hogy az. Megyek a szervsétán. Pici ideg ágaskodik, kéne tudnom, mi az. Nézem. A másik oldalról is. Ráérünk. Kitépem, odaviszem a világosra. Ott se szebb. Megpárolom, meggyújtom a végét. Nem ég. Akkor tisztá gyapjú. A prof. szemében érdeklődés. Még mindig nem tudom, mi ez. Kapok egy akármint boncolásra. Valami feljövési rendellenessége lehet. Hiányzik a két vége és a közepe. Csak a széle van meg. Nem számít, kiboncolom. A végén a széle is eltűnt. Rajta van a szikémet.

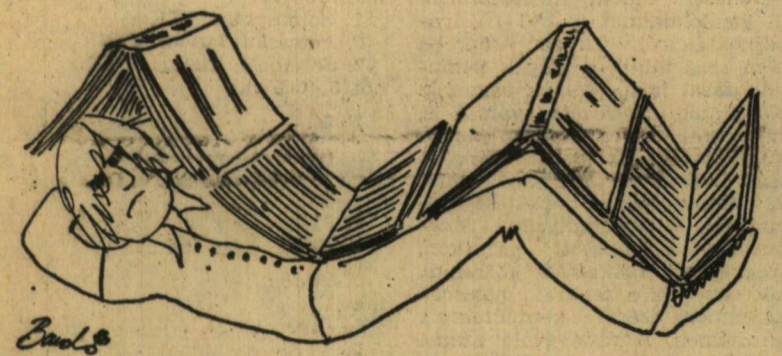
Büszkén mutatom, megismerem, ják a fejem, megdicsőrnék.

Aztán mégis harmadéves lettem.

(Kalmár István 1976; a Medikus szemmel c. kötetből)



— Hidd el, ettől a disco még nem lesz gölyabál!



„Takaródzó”

A falak összeérnek...

Október 18-án este baráti találkozóra került sor a JATE Irinyi és József Attila kollégiuma között. A hír azért meglepő, mert jónéhány éve — bár a kollégiumok falai összeérnek — nem került sor közös rendezvényre.

A József Attila kollégium nagyszerűben játékos vetélkedő vezette be a programot. Az Irinyi kollégium csapata lett a győztes, bár lehet, a fiúk „erejük” az éjfélig tartó discóra tartogatták. Bíró Kornélia, az Irinyi kollégium titkára így értékelte a közös estét:

— Az eredményt abban látom, hogy a két kollégiumot lázba hozva megteremtődött a lehetőség arra, hogy a hallgatók közelebb kerüljenek egymáshoz. Augusztus végén országos kollégiumi tábor rendeztek Pécsen. E tábor egyik eredményének tekinthetjük ezt az estét. Tulajdonképpen ott döbbszentünk rá, milyen fontos lenne kihasználni a két kollégium közelségét; kulturális, sport- és egyéb területeken együttműködni. Ez az este alkalmas volt ennek a folyamatnak az elindítására.

Hogyan látják a vetélkedőt és a közeledés lehetőségét a kollégiumok lakói? A József Attila kollégiumból egy magát meg nem nevezni kívánó fiú a következőket mondta:

— A szándék mindenesetre dicséretes. Eppen ideje volt már egy ilyen jellegű rendezvényt szervezni. Azt hiszem, nincs még egy egyetemi kollégium Szege-

den, ahol csak fiúk laktának, s ez alaposan rányomta a bélyegét erre az estére is. Hiába volt meg minden akarat az irinyi lányokban, a mi fiaink szegénylősek, visszahúzódoak voltak. Nekünk ezt még tanulni kell.

Oláh Béla, a József Attila kollégium titkára a következőképpen vélekedett a rendezvényről:

— Látva a közös est sikerét, remélem, közvetlenebb lesz a két kollégium vezetésének és hallgatóinak kapcsolata. Hiszen jónéhány közös tervünk van együttműködésünk szélesítésére. Jelenleg a mi kollégiumunk az egyedüli a JATE kollégiumai közül, ahol nem működik stúdió. Mivel önálló stúdió beindításához nincsenek anyagi eszközeink, az Irinyi kollégiummal közösen alakítanánk ki a mi hálózatunkat. Ez a rendezvény lehetőséget adott kollégiumi bizottságunknak arra is, hogy megismerjük, kikre számíthatunk munkánkban. Sajnálatos, hogy éppen az elsős hallgatókra számíthatunk a legkevesebbé. Pedig az ő lelkesedésük lenne a kollégium továbbfejlődésének biztosítéka.

A rendezvényről megkérdeztük az Irinyi kollégium lakóját, Schützler Erzsébetet is:

— Jól sikerült az est. A magam részéről szeretek vetélkedni, nyilván más is így van ezzel. Gondolom, az lenne a természetes, ha a jövőben sűrűn lenne hasonló rendezvény.